

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»**

**ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З ДИРИГУВАННЯ
(ДИРИГУВАННЯ ХОРОМ ТА ПРАКТИКУМ РОБОТИ З ХОРОМ)**

Галузь знань	01 Освіта
Спеціальність	014 Середня освіта
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Музичне мистецтво)
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр

Програма кваліфікаційного іспиту з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) для студентів спеціальності 014 Середня освіта, освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво)

Програму кваліфікаційного іспиту з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) погоджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від 05 березня 2025 р. № 3

Голова циклової комісії

Тетяна Романова

Програму кваліфікаційного іспиту з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) затверджено Педагогічною радою Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Протокол від 25.03.2025 р. № 3

Директор Фахового коледжу «Універсум»

Зоя ГЕЙХМАН

Пояснювальна записка

У Фаховому коледжі «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка основою підготовки фахівчинь/фахівців освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр є нормативно-правова база освіти: Закон України «Про освіту», Закон України «Про фахову передвищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу у Фаховому коледжі «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та інші нормативно-правові документи.

Програму складено з урахуванням програмових вимог до змісту дисциплін циклу професійної та практичної підготовки фахових молодших бакалаврів освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво), а саме «Хоровий клас та практикум роботи з хором», «Хорове диригування».

Мета кваліфікаційного іспиту з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) полягає у визначенні рівня сформованості професійної компетентності випускниць/випускників, встановленні рівня відповідності досягнутих ними програмних результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми, готовності здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності.

1. Програмні результати навчання

За результатами навчання випускниця/випускник демонструє такі програмні результати:

- усвідомлює соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіє мотивацією для здійснення професійної діяльності;
- володіє основами мовленнєвої професійної культури, несе відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- вміє творчо вирішувати нестандартні завдання в професійній діяльності;
- здійснює педагогічний супровід процесу навчання, виховання і розвитку дитини в різних моделях дошкільної та шкільної освіти;

- проводить музичні заняття / уроки музичного мистецтва в закладах дошкільної та загальної середньої освіти, аналізує їх щодо досягнення мети і завдань, ефективності застосованих форм, методів, засобів і технологій;
- розуміє закономірності музичного сприйняття, вікові особливості музичного розвитку дітей дошкільного та шкільного віку;
- застосовує, адаптує і проєктує сучасні розвивальні та здоров'язберігавальні технології в різних умовах суспільного і сімейного виховання;
- демонструє розуміння основних засад охорони праці й безпеки життєдіяльності та їх застосування, необхідності та дотримання норм здорового способу життя;
- аналізує й інтерпретує соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, аргументує власні оцінні судження;
- використовує інформаційні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання в соціальній та професійній діяльності;
- застосовує традиційні та інноваційні методики навчання в процесі музичної освіти дітей дошкільного та шкільного віку;
- інтегрує складні професійні уміння гри на музичних інструментах, співу, диригування, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію);
- використовує професійно-профільовані знання, уміння і навички в галузі професійної діяльності; несе відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- володіє принципами добору музичного репертуару, методами роботи над музичними творами різної форми, жанру, стилю;
- аналізує результати навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.
- розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості, цінує полікультурність світу, керується у своїй діяльності

сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва;

- виявляє здатність до професійного лідерства, розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізації в професійній діяльності;
- популяризує музичне мистецтво в процесі різноманітної художньо-просвітницької діяльності.

До Атестації допускаються студентки/студенти, які виконали весь навчальний план підготовки фахового молодшого бакалавра. Атестація проводиться Екзаменаційною комісією з метою встановлення рівня відповідності досягнутих програмних результатів навчання здобувачів освіти вимогам освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра Середня освіта (Музичне мистецтво). Атестація здійснюється відкрито і публічно.

2. Методика та форма проведення

Кваліфікаційний іспит з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) проводиться у практичній формі.

Кваліфікаційний іспит з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором) складається з таких етапів:

1. **ВИКОНАННЯ КОНЦЕРТНОЇ ПРОГРАМИ.** Диригування студентським хором одного твору із репертуару студентського хору.

2. **РОБОТА З ХОРОМ.** Розучування з хором твору *a cappella* із заздалегідь запропонованого списку.

Виконання концертної програми. У даній частині іспиту передбачається виконання одного хорового твору. При виконанні програми мають демонструватися вміння студентки/студента використовувати мануальну техніку в художній інтерпретації творів, здійснювати керівну і виражальну функції диригування. Диригентське виконання передбачає наявність логічно осмисленого художнього задуму, сформованого в ході аудиторних занять. Для його повноцінної реалізації студентами повинні бути освоєні основні розділи мануальної техніки, такі як: навичка передачі звуковедення, графічна

ясність, цілісність, ритмічність, виразність.

Робота з хором. Кожні студентка/студент повинні вивчити з хором один твір *a cappella* або фрагмент (із заздалегідь запропонованого списку). Тривалість роботи 15 хвилин. Розучування хорового твору повинно відзначатися глибокою продуманістю всіх його етапів і передбачати можливі корективи в наміченому плані. На самому початку роботи необхідно дати коротку словесну характеристику музичних образів і визначити основні виконавські завдання. Виконавський показ за інструментом має відзначатися грою «по-хоровому», ансамблевою злагодженістю, нюансуванням. Процес розучування твору передбачає наявність таких професійних якостей студентів: уміння працювати з камертоном, навички орієнтації в хоровій звучності, виявлення її недоліків і застосування відповідної методики по їх усуненню, вміння досягати художнього виконання за допомогою ефективних і аргументованих методів хорової роботи.

3. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання кваліфікаційного іспиту

з диригування (диригування хором та практикум роботи з хором)

Оцінювання результатів складання атестаційних екзаменів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання та відповідною рейтинговою оцінкою

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Визначення
1	2	3
A	90-100	Відмінно - впевнене володіння диригентськими навичками, трактовка виконуваного твору з наявністю індивідуального відношення до музики; компетентнісне володіння методами репетиційної роботи; повне володіння диригентською технікою.
B	82-89	Дуже добре - художньо-педагогічна інтерпретація хорових творів менш впевнена, зустрічаються деякі неточності в диригентському втіленні; компетентнісне володіння методами репетиційної роботи, але не завжди доцільне їх використання; в репетиційному процесі допущені незначні неточності.

C	75-81	Добре - інтерпретаційне трактування художнього змісту хорового твору мало впевнене; неточні жести; недостатньо виявлені вміння контролю й корегування репетиційним процесом.
D	69-74	Задовільно - програма виконана, але зі значною кількістю технічних та змістовних недоліків, що знижують рівень компетентності до середнього; недоцільне використання методів репетиційної роботи.
E	60-73	Достатньо - виявлене деяке уявлення про художній зміст твору; значно слабкі виконавські уміння змістовної та виконавської інтерпретації твору; виявлені серйозні помилки у диригентському жесті; наявна відсутність компетентності в контролюванні та коректуванні репетиційним процесом.
F	1-59	Незадовільно - відсутність цілісного виконання програми; виконання хорових творів із значними художньо-технічними недоліками, відсутність теоретичних та практичних знань що не задовольняє мінімальних вимог до необхідного рівня компетентності.

4. Програма кваліфікаційного іспиту

Постава хориста. Фізіологічні особливості роботи голосового апарата.

Дихання, атака звуку, інтонація.

Інтонування, горизонтальний стрій.

Інтонування звукоряду, тетраходів.

Вдосконалення вокально-хорової техніки.

Опанування штрихів.

Вдосконалення елементів хорової звучності.

Ланцюговий тип дихання як важливий специфічний елемент хорової виразності.

М'яка, тверда, придихова атака звуку.

Знайомство з основами хорознавства.

Формування вокально-хорових навичок

Робота над строем на матеріалі хорових творів навчального репертуару.

Робота над концертним виконанням хорових творів навчального репертуару.

Закріплення навичок вокально-хорової роботи (дихання, звукоутворення, звуковедення, дикція, артикуляція).

Робота над засобами інтонування, темпоритмом, динамікою, тембром, артикуляцією, фразуванням).

Робота над горизонтальним (мелодичним) строем в творах навчального

репертуару.

Робота над гармонічним строєм на матеріалі навчального репертуару.

Інтонування тризвуків.

Гармонічний стрій.

Правила інтонування.

Інтонування звукоряду, тетраходів.

Робота над горизонтальним (мелодичним) строєм у хорових партіях.

Робота над гармонічним строєм на зразках навчального репертуару.

Історія вокально-хорової освіти у навчальних закладах різного типу (X-XVIII ст.).

Хоровий спів як вид виконавського мистецтва.

Розвиток хорового мистецтва в Україні.

Напрямки розвитку української хорової культури (XIX-XX ст.).

Концертний репертуар студентського хору з творів українських авторів.

Напрямки розвитку хорової культури в першій половині XX ст.

Ланцюговий тип дихання.

М'яка, тверда, придихова атака звуку.

Ансамбль. Види ансамблю.

Формування вокально-хорових навичок.

Робота над мелодичним строєм на матеріалі хорових творів навчального репертуару.

Робота над артикуляцією на матеріалі хорових творів навчального репертуару.

Робота над елементами хорової звучності на матеріалі навчального репертуару.

Робота над гармонічним строєм на матеріалі навчального репертуару.

Хоровий спів як вид виконавського мистецтва.

Робота над вокальним ансамблем.

Робота над тембральним ансамблем.

Робота над нюансуванням на матеріалі навчального репертуару.

Етапи розучування хорового твору.

Теоретичні методи засвоєння хорової партитури.

Специфіка темпометроритму у хоровому виконанні.

Спів гармонічних вправ.

Відпрацювання навичок чистого інтонування акордів (по К. Пігрову).

Робота над вертикальним строєм (гармонічним) в хорових творах.

Слухання та аналіз звучання відомих хорових колективів.

Спів гармонічних тризвуків.

Мажорні гами.

Мінорні гами.

Хорова творчість композиторів В. Сильвестрова, М. Скорика, Є. Станковича.

Хоровий жанр в творчості І. Алексійчук, Б. Фільц, Б. Працюк.

Хорова творчість сучасних хорових колективів Києва.

Хорова творчість сучасних хорових колективів України.

Робота над хоровими творами українських композиторів ХХІ століття.

Становлення хорових жанрів у Західній Європі.

Упорядження принципів церковного співу в період церковної реформи у IV-VI ст.

Жанрові особливості меси, літургії та всенощної.

Знаменний розспів. Григоріанський хорал.

Осьмогласна система Іоанна Дамаскіна.

Елементи музичної мови в хоровій музиці: мелодія, гармонія, структура, метро ритм, нюанси.

Робота над багатоголосними творами гармонічного викладу.

Робота над багатоголосними творами поліфонічного викладу.

Методика роботи над динамічними відтінками в хоровому творі.

Музичні темпи.

Робота над творами *a cappella*.

Продовження роботи над ланцюговим диханням.

Спів багатоголосних творів у гармонічному викладі.

Спів творів поліфонічної фактури.

Розучування твору з хором.

Основні педагогічні принципи в роботі з хоровим колективом.

Основні педагогічні принципи в роботі з хоровим колективом.

Роль диригентського жесту та різноманітних допоміжних прийомів в процесі розучування твору.

Технічне, виразне диригування і його значення в процесі розучування твору з хором.

Види вокальних вправ в хоровому колективі.

Особливості хорових жанрів.

Камерний хор як тип сучасного хорового колективу.

Процес підготовки диригента до роботи з хоровим твором.

Виконавська інтерпретація хорового твору.

**Музичний репертуар кваліфікаційного іспиту з диригування
(диригування хором та практикум роботи з хором)**

Васильєва Єлизавета

Укр.нар.пісня в обр.Ю. Воскобойнікової «Ой чорна я си чорна»

М.Леонтович «За городом качки пливуть»

Теряєва Лариса Анатоліївна

Васильєв Федір

Теряєва Лариса Анатоліївна

Л.Шукайло Кантата «Пори року», ч.ІІІ «Зима» - «Ой, чи є, чи нема, пан господар вдома»

Укр.нар.щедрівка «Небо ясні зірки вкрили»

Ворончук Михайло

Теряєва Лариса Анатоліївна

В. Давиденко «Троїста молитва»

М.Цололо «Побажання»

Джим Ігор

Кифенко Анна Миколаївна

З.Мартин «Коляда»

М.Леонтович «Тиха вода»

Котенкова Арсенія

Кифенко Анна Миколаївна

М. Дилецький «Єдинородний Сине»

М. Леонтович «Пливе човен»

Масло Єлизавета

Кифенко Анна Миколаївна

G.Pitioni «Cantate Domino»

А.Кушніренко «Ой стелися доріжко»

Нікітюк Таїсія

Світайло Світлана Валеріївна

V.Johnson «Plaudite»

О.Кошиць «Ой на горі та женці жнуть»

Орел Анна

Кифенко Анна Миколаївна

І.Францискевич «В обіймах України»

М.Леонтович «Ой з-за гори кам'яної»

Пархоменко Микола

Світайло Світлана Валеріївна

А.Черняхівський «Сеньйорита»

М.Леонтович «Ой ніхто ж там не бував

Роженко Яна

Кифенко Анна Миколаївна

О.Пономарьов «Заспіваймо пісню за Україну»

Укр.нар.пісня «Ставок заснув»

Література

Хоровий клас та практикум роботи з хором:

1. Мазепа Р. М. Розспівування хорового колективу: методична розробка. Львів: ЛДМА ім. М. В. Лисенка, 2020. - 36 с
2. Медражевський А.Т. Пісні та хори: репертуарний збірник для студентів вищих навчальних закладів / Афанасій Медражевський. – Вінниця: Нова книга, 2021. - 164 с.: ноти.
3. Микола Леонтович. Хорові твори / ред.-упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. - 464 с.
4. Різдвяні піснеспіви народів світу: Навчально-методичний посібник / ред.-упоряд. З. Демцюх. Львів: Растр-7, 2021. - 50 с.
5. Смирнова Т. А. Хорознавство (історія, теорія, методика): навчальний посібник. Вид. третє, доповнене. Харків: ХНПУ, «Федорко», 2020. - 212 с.
6. Читка хорових партитур: навчально-методичний посібник / В. Я. Савчук, Л. В. Шегда. Івано-Франківськ: Фоліант, 2021. - 196 с.
7. Чучман В. Ліричні та жартівливі пісні в обробці для дитячо-юнацького хору. З репертуару вокальної групи «Чорнобривці» Львівського мистецького центру «Веселі черевички»: Навчально-методичний посібник. Львів: Растр-7, 2021. - 124 с

Хорове диригування:

1. Григор'єва В. В., Омельченко А.І. Хорове диригування: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / Вікторія Вікторівна Григор'єва, Анетта Іванівна Омельченко. – Бердянськ: Видавець БДПУ, 2021. – 224 с.
2. Нємцова Л.О. Хорове диригування: навчально-методичний посібник: Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. - 77с.
3. Прокулевич. О. Основи хорового диригування: навчальний посібник / [уклад. Оксана Валеріївна Прокулевич]; - Умань: ФОП Жовтий О.О., 2019. - 140 с.
4. Стефіна Н. В. Хрестоматія з хорового диригування: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів: випуск І. – 3-тє видання / уклад. Н. В. Стефіна. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. – 270 с
5. Хрестоматія з хорового диригування. Випуск ІІІ (у шести частинах). Частина третя: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Н. В. Стефіна. – Суми: видавничо - виробниче підприємство «Мрія», 2019. – 561 с.
6. Шумська Л. Ю. Хорове диригування: навч. посіб. / Л. Ю. Шумська. – 2-ге вид., доповн. та перероб. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. – 105 с.

Додаткові ресурси:

1. Бенч О. Хорова методика Павла Муравського. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. № 4. С. 12–17.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chasopys_2014_4_4

2. Всеукраїнське хорове товариство ЛЕОНТОВИЧА.

<https://choircommunity.com.ua/>

3. Музична бібліотека. URL: <http://mubis.com.ua/>

4. Ноти українських композиторів. URL: <http://ukrnotes.in.ua/>

5. Нотна бібліотека «Дударика». URL: <http://library.dudaryk.ua/>

6. ЧТИВО. Електронна бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>

7. DIASPORIANA.ORG.UA. Електронна бібліотека <http://diasporiana.org.ua/>